

วิเคราะห์ประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา A Philosophical Analysis on Siamese Chronicle

พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (ภุชณะ ตรุโณ)
Phrakrukosalasasanapundit (Grissana Buchagul)^๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา เพื่อศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา และเพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document Research) นำทฤษฎีทางปรัชญามาพรรณนาประกอบกับข้อมูลที่รวบรวมได้ ผลการวิจัยพบว่า สังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นสังคมที่อยู่กันแบบง่าย ๆ ตามสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น มีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเน้นไปใน ๓ ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านความยุติธรรม สำหรับการวิเคราะห์สังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญานั้นพบว่า คนไทยในสังคมไทยสมัยนั้นมีพฤติกรรมในเชิงปรัชญาหลายสาขา เช่น สาขาอภิปรัชญา สาขากฎหมายวิทยา สาขาจริยศาสตร์ และสาขาสุนทรียศาสตร์จากการวิเคราะห์ด้านคุณค่า ผู้วิจัยเห็นว่ามีคุณค่าด้านการศึกษา มีคุณค่าด้านการปกครอง มีคุณค่าด้านความยุติธรรม เอกสารนี้ได้แสดงออกถึงควมมีคุณค่าด้านการศึกษาไว้คือคุณค่าแบบจำเป็น ถ้าขาดการศึกษาแล้วสังคมจะไม่อาจดำรงอยู่อย่างสงบสุขได้ คุณค่าตามแนวคิดประโยชน์นิยมชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีประโยชน์มากต่อคนจำนวนมาก สังคมใดๆจะขาดการศึกษาไม่ได้ เป็นต้น

คำสำคัญ : ประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา, วิเคราะห์เชิงปรัชญา

^๑ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Religion and Philosophy, Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Abstract

In this research, an attempt was made to philosophically study Thai society in Siamese chronicle and then to analytically study the value in Siamese chronicle. This is a documentary research. The result was found as follows:

1) Thai society in Siamese chronicle was of simple and happy way of life in accordance with the environment of that time. Most of people were agriculturists. This study was done in three aspects: the aspect of education, administration or ruling, and justice. 2) The study was found that Thai people had followed many kinds of philosophy, such as, Metaphysics, Epistemology, Ethics and Aesthetics. 3) In the analysis of values, it was found that the value in education, in administration or ruling and in justice. Each of these three aspects, some values were found as follows: Necessary Value, Bonded Value, and the others. With respect to the value related to the view of Utilitarianism, it is to explain that Education possesses value because it gains more happiness for the many people. In the value in Ethics, it is to explain that Education is pointed to good and right actions. The aspect of the rest is also quite same in details.

Keywords: The Siamese Chronicle, A Philosophical Analysis

๑. บทนำ

พงศาวดารและบันทึกคำให้การเป็นเอกสารหรือเล่มหนังสือที่บันทึกเรื่องจริงและเรื่องเล่าขานที่สืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน บางเรื่องเกิดขึ้นจริง บางเรื่องเป็นตำนานเก่าแก่เล่าขานสืบทอด บางเรื่องอาจมาจากนิยายปรัมปรา หากแต่ทุกสิ่งอย่างในอดีตนั้นล้วนน่าค้นหาและร่วมตีความเป็นอย่างยิ่ง สารบางตอนแสดงให้เห็นถึงการเคารพนับถือและแสดงออกของประชาชนที่มีต่อพระมหากษัตริย์นั้นเป็นเช่นกับการเคารพนับถือและแสดงออกต่อเทพเจ้าเช่นบางตอนที่

บันทึกไว้ว่า “... ความเคารพต่อพระมหากษัตริย์สยามอย่างแปลก เมื่อสมเด็จพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ทรงมีพระกรุณาโปรดให้จับช้างให้รกราชทูตพิเศษของราชา (ฝรั่งเศส) ดูนั่น มีขุนนาง ๑๒ ท่านแต่งกายสวมเสื้อแดงหมวกแดงมาถึงที่เพนียดก่อนเสด็จพระราชดำเนินถึง ต่างนั่งขัดสมาธิกะพั้นญ หน้าทีประทับพระพุทธรูปอยู่หัวผู้เป็นเจ้านายของตน ผันหน้าไปดูทางเพนียดอย่างสำเร็จ แต่พอได้ยินเสียงขบวนเสด็จพระราชดำเนินมาอยู่แล้ว ต่างลงหมอบกราบเข้าแลศอกจรดดิน ผันหน้าไปทางเสียงที่ก้องกังวาลมานั้น

และเมื่อเสียงนั้นใกล้เข้าใกล้เข้ามา ก็ค่อยๆ หันหน้าถัดกระเถิบมาทางเสียงเอิกกะเหร็ก นั้นทีละน้อยละน้อยและยังหมอบราบอยู่กระ นั้นเอง ครึ่งพระมหากษัตริย์ผู้เป็นเจ้าเสด็จ มาถึง ประทับ ณ พระราชบัลลังก์อาสน์แล้ว ขุนนางเหล่านั้นก็หมอบราบหันหน้าสู่หน้าพระ ที่นั่งหันหลังให้พเนียดที่มีการจับช้างให้ดูอึง คเนิงอยู่ และกำลังจับช้างลูกสะทกสนกสนาน กันอยู่นั้น ขุนนางเหล่านั้นไม่มีกระดิกกระเดี้ย หันหน้าไปดูกะเขาบ้าง สำแดงไม่มีอาการ ตื่นเต้นอยากดูอย่างใดอย่างหนึ่งเลย แต่สิ่งที่ ข้าพเจ้าได้พบได้เห็นสราณสำนึกจงใจข้าพเจ้า ให้พูดถึงการจับช้างที่พเนียด แลการกริธา ฤาษณ์พอย่างอื่นๆในกรุงสยามเสนอต่อท่าน ผู้อ่านตามรู้ตามเห็น...”^๒ ข้อความที่กล่าวถึง การเคารพนับถือและแสดงออกต่อ พระมหากษัตริย์เช่นกับเทพเจ้าเช่นนี้เป็นสาระ ที่ เป็น อภิ ปรัช ญา เพราะเป็นนับถือ พระมหากษัตริย์ว่าเป็นสิ่งสูงสุดเช่นเดียวกับ คนบางกลุ่มนับถือเทพเจ้า สำหรับสาระที่ กล่าวถึง “...การอธิบายเรื่องพงศาวดาร การ วินิจฉัยเรื่องพระเทียรราชาได้ราชสมบัติ ข้อความเบ็ดเตล็ดในเรื่องพระเทียรราชา

และตำนานกฎหมายเมืองไทย...”^๓

เป็นสาระด้านญาณวิทยาเพราะเป็นการเสนอ

ความรู้ด้านประวัติความเป็นไปของบุคคล สัตว์ สิ่งของและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่วนบาง ตอนที่กล่าวถึงความประเพณี แนวปฏิบัติ เช่น ที่บันทึกไว้ว่า “...การกรณาเอื้อเพื่อต่อ อาคันตุกะชนนั้น เปนคุณธรรมอันหนึ่งซึ่งไม่ รู้จักกันในชมพูทวีป ในความคิดของข้าพเจ้า เห็นว่าเกิดจากการแหวดร้างต่างคนต่างปกปิด หึงเมียน้อยของตนของตนไปตามกันเท่านั้น เอง ชาวสยามแม้ความกรุณาแต่จำเพาะแก่ สัตว์เดรัจฉานเป็นช่วยเหลือแข็งแรงโดยเต็ม อุดมเต็มใจ เมื่อเห็นได้ทุกข์ทรมานเพราะ พระสงฆ์(ฝรั่งเรียกตะละปอยน์)ก็ไม่มีภรรยา จึงดูแสดงความเมตตาต่ออาคันตุกะชนดีกว่า พลเมืองคฤหัสถ์ขึ้นหน่อย ที่มหานครสยาม (กรุงศรีอยุธยา)นั้นมีฝรั่งเศษคนหนึ่งที่ตั้งโรง สำหรับพักแขกขึ้น มีแต่ชาวฝรั่งบางคนเท่านั้น บางทีก็ไปพักที่นั่น ถึงมาตระว่าโรงพักนั้น ตั้งขึ้นเพื่อสำหรับจะเปนที่บำเรอความสวัสดิ ให้ชาวสยามและพวกจีน มาประชุมรื่นเริง สำราญสังสนทนาผูกไมตรีต่อกันและกัน ก็ยัง ไม่มีใครค่อยไป และแม้ถ้าจะไปก็ว่าจะไปได้ก็ มีพิธีต้องลำบากลำบากมาก แลถึงจะจัดโต๊ะ เลี้ยงอาหารไว้สำรองก็ยากที่จะหาใครกิน ด้วยกันได้ จึงเป็นการยากพอดูที่จะจัดโต๊ะ สำหรับต่างคนต่างกินได้ไหว...”^๔ เป็นสาระ ทางจริยศาสตร์

^๒ ลาลูแบร์ เปนจดหมายเหตุ พงศาวดารสยาม ครึ่งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ราชทูตฝรั่งเศสที่ เข้ามาจำทูลพระราชสาส์นครั้งโน้นแต่งไว้ แปลเปนไทย) เล่ม ๒ (มีต่อหลายเล่มจำหน่ายที่ ปรีดาไลย เล่มละบาท), หน้า ๑๕๒.

^๓ พระบรมวงศเธอ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพ. อธิบายเบ็ดเตล็ดในเรื่องพงศาวดาร

สยาม. ทรงนิพนธ์พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิง ศพหม่อมเจ้าหญิงพร้อมเพราพรรณ ทจ. รัตน จ ป ร ๓. เมื่อปีชาล พ.ศ. ๒๔๖๙, พิมพ์ที่โรง พิมพ์โสภณพิพรรณธนากร., หน้า ๕๑-๑๑๕.

^๔ ลาลูแบร์ เปนจดหมายเหตุ พงศาวดารสยาม ครึ่งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ราชทูตฝรั่งเศสที่

หนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา ก็เป็นบันทึกประเภทเดียวกันกับพงศาวดาร เป็นบันทึกเล่มหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวในเล่มนี้ เพื่อให้ทราบว่าสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างไร? มีประเด็นในทางปรัชญาอย่างไรบ้าง? และมีคุณค่าทางปรัชญาอย่างไร? ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบกันไป.

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยารวม ๓ เรื่อง คือ คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม และคำให้การขุนหลวงหาวัด

๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา

๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

สืบค้นข้อมูลจากเอกสารหรือหนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยารวม ๓ เรื่อง ศึกษาจากหนังสือตำราที่เกี่ยวข้องกับพงศาวดาร ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา และตำราวิชาการทางปรัชญา และเขียนบรรยาย พรรณนา และแสดงเหตุผลในกรอบของวิชาการตีความในทางปรัชญา พร้อมทั้ง

วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และเสนอความคิดเห็น สุดท้ายจึงนำเสนอผลการวิจัย และเผยแพร่ผลการวิจัย

๔. สรุปผลการวิจัย บทวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง ประกอบด้วยเรื่อง คำให้การชาวกรุงเก่า เรื่องคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม และเรื่องคำให้การขุนหลวงหาวัด ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นสังคมที่อยู่กันแบบง่าย ๆ ตามสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น มีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเน้นไปใน ๓ ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านความยุติธรรม สำหรับด้านการศึกษานั้นผู้วิจัยพบว่า การศึกษาของสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา แบ่งออกได้ ๗ เรื่อง คือ ๑) เรื่องการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพหรือการทำกิน ส่วนมากมีพ่อแม่เป็นคนสอน สอนเทคนิคการทำงานในอาชีพของตนโดยสอนให้แก่ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัว เรื่องนี้มีอยู่ในทุกรัฐกาล ๒) เรื่องการศึกษาศิลปะวิทยาการ หลักศีลธรรม จริยธรรมของพระกุมาร ซึ่งมีพระฤาษีเป็นผู้สอน เรื่องเช่นนี้มีปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ ๓) เรื่องการศึกษาและฝึกฝนการใช้อาวุธ ศึกษาเรื่องการทำศึกสงคราม ฝึกฝนร่างกายให้เข้มแข็ง สำหรับทหารและพลเรือน เพื่อป้องกันรักษาบ้านเมือง และเตรียมการเมื่อมีการสงคราม ปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิ

เข้ามาจำทูลพระราชสาส์นครั้งนั้นแต่ไว้แปลเป็นไทย) เล่ม ๒ (มีต่อหลายเล่มจำหน่ายที่ปริตาลัย เล่มละบาท), หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

สมเด็จพระนเรศวร และพระเจ้าเอกทัศ เป็นช่วงที่มีการสงครามติดพันต่อเนื่อง ๔) เรื่องการศึกษาและฝึกฝนเกี่ยวกับการก่อสร้างสำหรับประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างบ้านเรือนสร้างวัด สร้างปราสาทราชวัง สร้างถนนปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าอู่ทอง รัชกาลมีการย้ายเมืองจากเมืองเก่าไปสร้างเมืองใหม่ ๕) เรื่องการศึกษาวิชาการปกครอง ฝึกฝนการใช้ดาบใช้ทวน ฝึกยิงธนู ฝึกขี่ม้าขี่ช้าง ศึกษาเกี่ยวกับการทำยุทธหัตถี สำหรับพระราชมารดา เตรียมเพื่อขึ้นครองราชปกครองบ้านเมือง เป็นเรื่องที่มีได้ในทุกรัชกาล ที่ปรากฏชัดก็มีในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิ ๖) เรื่องการศึกษาพระปริยัติธรรม ศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาหลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา สำหรับพระสงฆ์และประชาชนที่สนใจ มีปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าทรงธรรมหรือพระเจ้าติโลกราช และ ๗) เรื่องการศึกษาและฝึกฝนภาษาต่างๆ รวมถึงภาษาต่างประเทศ เช่นภาษาพม่า ภาษาญี่ปุ่น ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษาอินเดีย ภาษาลังกา เป็นต้น สำหรับพ่อค้าและผู้จำเป็นต้องติดต่อสื่อสาร ดังปรากฏในประชุมคำให้การกล่าวถึงการค้าขายกับชาวญี่ปุ่น การทำสัมพันธไมตรีกับพระเจ้ากรุงพาราณสี พระเจ้าลังกา ทำสงครามกับพม่า การติดต่อกับพวกรมอญ พวกรามเยม ล้วนจำเป็นต้องรู้ภาษาเหล่านั้น สำหรับด้านการปกครองนั้น สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา มีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช มีพระมหากษัตริย์เป็นใหญ่ บางรัชกาลพระมหากษัตริย์ปกครองแบบพ่อปกครองลูก เช่นในสมัยสุโขทัย แต่โดยแก่นแท้แล้วถือว่าเป็นการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งมี

เผด็จการแบบเข้มข้นและแบบไม่เข้มข้น การปกครองแบบนี้มีในทุกรัชกาล ด้านความยุติธรรม กล่าวได้ว่าสังคมไทยในสมัยนั้นยอมรับคำตัดสินของพระมหากษัตริย์ว่ายุติธรรมดีแล้ว ไม่มีการโต้แย้ง พระมหากษัตริย์ว่าอย่างไรดี ประชาชนก็ว่าดีตามทุกอย่าง คนไทยไม่ต้องยื่นข้อพิพาทผู้ใหญ่ทุกเรื่อง

๒. สำหรับการวิเคราะห์สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญานั้นพบว่า คนไทยในสังคมไทยสมัยนั้นมีพฤติกรรมในเชิงปรัชญาหลายสาขา เช่น ๑) สาขาอภิปรัชญา พฤติกรรมที่สื่อถึงสาขานี้คือ คนไทยในสังคมไทยมีความคิดว่าพระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้าหรือเป็นพระเจ้ามีหน้าที่มาปกครองมนุษย์ทั้งหลาย เชื่อเรื่องผีสงเทวดา เชื่อเรื่องลี้ลับมีเรื่องพระเสื้อเมืองเป็นผู้ปกปักรักษาบ้านเมือง เชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ เป็นต้น ๒) สาขานวนวิทยา คนไทยในสังคมไทยมีแนวคิดทฤษฎีต่างๆเป็นของตนเอง เช่นแนวคิดทฤษฎีว่าการปกครองที่ดีสำหรับบ้านเมืองควรเป็นอย่างไร ศาสนาที่ดีควรเป็นอย่างไร ความรู้คืออะไร ความรู้มีบ่อเกิด ลักษณะ หน้าที่ ประเภท ระเบียบวิธี และความสมเหตุสมผลอย่างไร อาจมีการถกเถียงโต้แย้งกันในเรื่องนี้ในเวลาประจักษ์ในโอกาสต่างๆ ๓) สาขาจริยศาสตร์ คนไทยในสังคมไทยมีการแสดงออกในเรื่องนี้โดยมีการคิดไตร่ตรองถกเถียงกันว่าความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์เป็นอย่างไร แล้วร่วมกันกำหนดว่ามนุษย์ควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ไปถึงจุดที่เป็นความดีสูงสุด แล้วก็ปฏิบัติตามนั้น การพิจารณาเรื่องต่างๆว่าอย่างไรถูกอย่างไรผิด อยากรู้ว่าควรทำอย่างไรไม่ควรทำเป็นต้น เป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบของสาขาจริยศาสตร์

๔) สาขาสุนทรียศาสตร์ มีการแสดงออกโดยการกำหนดการตกลงกันว่า อะไรงามอะไรไม่งาม วัตถุอารามงามเป็นอย่างไร ปราสาทงามเป็นอย่างไร บ้านเมืองงามเป็นเป็นอย่างไร คนงามเป็นอย่างไร ในประชุมคำให้การรากล่าวถึงการสร้างเมรุให้งาม การสร้างพระราชวังให้งาม การสร้างวัดสร้างบ้านเมืองให้งาม เป็นต้น

๓. จากการวิเคราะห์คุณค่าของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา ผู้วิจัยเห็นว่า มีคุณค่าด้านการศึกษา มีคุณค่าด้านการปกครอง มีคุณค่าด้านความยุติธรรม ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาได้แสดงออกถึงความมีคุณค่าด้านการศึกษาไว้หลายประการ เช่น ๑) คุณค่าแบบจำเป็น โดยชี้ให้เห็นว่า การศึกษาจำเป็นต่อชีวิตคนในสังคมแต่ละคน ๒) คุณค่าแบบมีพันธะ โดยชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของสังคม ถ้าขาดการศึกษาแล้วสังคมจะไม่อาจดำรงอยู่อย่างสงบสุขได้ ๓) คุณค่าตามแนวคิดประโยชน์นิยม ชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีประโยชน์มากต่อคนจำนวนมาก สังคมใดๆจะขาดการศึกษาไม่ได้ ๔) คุณค่าตามแนวคิดทฤษฎีกรรมนิยธรรม เน้นเจตนาในการปฏิบัติตามหน้าที่เป็นสำคัญ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่ ๕) คุณค่าทางจริยศาสตร์ เน้นไปที่เรื่องความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมประพฤติถูกต้องดีงามเช่นนั้น ๖) ด้านการปกครองและด้านความยุติธรรมก็มีคุณค่าในทำนองเดียวกัน

บทวิจารณ์

หนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นหนังสือประเภทเดียวกันกับพงศาวดารและจดหมายเหตุ หนังสือทั้ง ๓

อย่างนี้เป็นหนังสือบันทึกเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยต่างๆซึ่งเป็นเหตุการณ์เรื่องราวที่ผ่านมาแล้ว อาจมีการเติมความคิดเห็นของผู้บันทึกลงไปด้วยในบางเรื่องบางตอน ดังเช่นชุดที่ลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสบันทึกจะเห็นชัดว่ามีการแสดงความเห็นของผู้บันทึกด้วย จึงอาจมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง แต่คงได้ความจริงเป็นส่วนใหญ่การที่ผู้บันทึกใส่ความเห็นของตนเองเข้าไปด้วย ก็เพื่อจะอธิบายให้คนอื่นเข้าใจตาม คือตามที่ตนเห็นว่าเป็นความจริง ถ้าคนไทยเป็นผู้บันทึกเรื่องของคนไทยหรือเรื่องของสังคมไทย คงได้ความจริงมากกว่าที่คนต่างประเทศบันทึก เพราะคนไทยจะเข้าใจสภาพของสังคมไทยได้ดีกว่า คนต่างประเทศเขาก็ไม่เข้าใจในบางเรื่องเขาก็บันทึกไปตาหนิไปด้วย ดังเช่นที่ลาลูแบร์บันทึกเรื่องเกี่ยวกับการหมอบกราบเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ของคนไทยสมัยนั้น เขาก็บอกว่ามันเป็นเรื่องแปลกมากที่คนไทยทำอย่างนั้น เขาไม่ได้คิดว่ามันเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของคนไทยในสังคมไทย เขาอาจคิดต่อไปว่าคนไทยเป็นพวกล้าหลังก็ได้ เรื่องคนต่างประเทศมองว่าคนไทยมีวิธีการปฏิบัติแปลก และมีการบันทึกเรื่องราวต่างๆในอดีตของสังคมไทยนี้ยังมีนักปราชญ์ผู้เขียนถึงอีกหลายท่าน เช่น พลาดิสัย สิทธิธัญกิจ, โรม บุนนาค และพระบรมวงศเธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดังที่ปรากฏอยู่บางส่วนในบทนำของงานวิจัยนี้

การที่ผู้วิจัยยกข้อความในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาว่าข้อความนี้เป็นข้อความที่แสดงอภิปราย ข้อความนี้เป็นข้อความแสดงญาณวิทยา ข้อความนี้แสดงจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์นั้น ผู้วิจัยพยายามเทียบเคียงเอาจากความหมายหรือคำ

นิยามหรือสาระของสาขาปัญญานั้นๆ ซึ่งผู้อื่นอาจเห็นต่างได้ แต่ผู้วิจัยก็ได้แสดงเหตุผลกำกับไว้แล้ว พร้อมทั้งเสนอคำนิยามของสาขาปัญญาแต่ละสาขาไว้ด้วย เพื่อให้เห็นว่ามีส่วนเหมือนหรือคล้ายกันอย่างไร แล้วจึงอธิบายตามประเด็นที่ตั้งไว้และอธิบายให้เข้าประเด็นมากที่สุด

การวิจารณ์ที่ผู้วิจัยเห็นว่าพอจะทำได้ก็คือการตำหนิว่าเนื้อหาในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวมสามเรื่องๆ มีเนื้อหาเนื้อเรื่องเกี่ยวกับด้านการศึกษา และด้านความยุติธรรมจำนวนน้อย จึงได้อธิบายต่อเนื่องให้เห็นว่า ถ้าคนไทยในสมัยนั้นเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งดี ถูกต้อง ตรงกันได้ ต้องมีการเรียนสอนที่ดี คือต้องมีการศึกษานั้นเอง ผู้วิจัยก็กำหนดเอาไว้ว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องการศึกษา ส่วนเรื่องความยุติธรรม ในเนื้อเรื่องก็ไม่ได้กำหนดว่าทำอย่างนี้เป็นยุติธรรม ทำอย่างนั้นไม่ใช่ยุติธรรม มีแต่บอกว่าใครมีความผิดก็เอาไปประหาร ไม่ชอบใจใครก็ให้เอาไปประหาร ผู้วิจัยก็ยกเรื่องนั้นมาอธิบายว่าเป็นความยุติธรรม เขาถูกลงโทษประหารมันก็ยุติธรรมแล้วถ้าเขาทำ ความที่กฎหมายกำหนดบอกว่ามีโทษถึงประหาร ถ้าไม่ได้ทำความผิด แต่ก็โดยลงโทษนี้เป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรม ในสมัยนั้นถ้าพระมหากษัตริย์เป็นผู้สั่งลงโทษก็เป็นเรื่องยุติธรรมทั้งนั้น เป็นสังคมที่ไม่ต้องการคนโต้แย้งเมื่อไม่มีการโต้แย้งงานก็สำเร็จไปได้ด้วยดี สำหรับเรื่องการปกครองนั้น ในประชุมคำให้การฯ มีกล่าวไว้ชัดเจนว่าเป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นแบบเผด็จการที่มีพระมหากษัตริย์เป็นใหญ่ มีอำนาจสูงสุดแต่ผู้เดียว และเป็นรูปแบบการปกครองที่แพร่หลายในโลกยุคต้นๆ หลาย

ประเทศก็มีการปกครองแบบนี้กันทั้งนั้น ส่วนการปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบคอมมิวนิสต์เพิ่งมีขึ้นมาในตอนหลังๆ แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน มักหันไปหาการปกครองแบบเผด็จการอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่หลายๆ ประเทศเป็นไปแล้ว

มีประเด็นที่ผู้วิจัยพยายามทำความเข้าใจและอยู่ในระหว่างตัดสินใจ คือในคำให้การชาวกรุงเก่ามีรายพระนามของพระมหากษัตริย์จำนวน ๒๓ พระองค์ ตามที่ปรากฏในสารบัญหน้า ๘ ของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา มีลำดับพระนามพระมหากษัตริย์ดังนี้ ..ลำดับที่ ๑๔ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ ๑๕ สมเด็จพระเอกาทศรถ ที่ ๑๖ พระเจ้าทรงธรรม ที่ ๑๗ พระเจ้าปราสาททอง ที่ ๑๘ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่ ๑๙ พระราเมศวร ที่ ๒๐ พระสุริเยนทราธิบดี ที่ ๒๑ พระภูมินทราชา ที่ ๒๒ พระมหาธรรมราชา ที่ ๒๓ พระเจ้าเอกทัศ แต่ในคำให้การขุนหลวงหาวัด บันทึกพระนามที่ต่างออกไป เช่นมีพระมหากษัตริย์พระนามว่า กรมขุนพรพินิต และกรมขุนอนุรักษ์มนตรี จากนั้นก็กล่าวถึงตอนเสียกรุงศรีอยุธยา ตามบันทึกนี้พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ก็มีมาในช่วงสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาเหมือนกัน แต่มีพระนามต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า กรมขุนพรพินิต และกรมขุนอนุรักษ์มนตรี น่าจะอยู่ร่วมสมัยเดียวกันกับพระเจ้าเอกทัศ หรืออีกแนวหนึ่งอาจเป็นไปได้ คือกรมขุนพรพินิต กับพระเจ้าเอกทัศ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวกัน เพราะว่าในบันทึกกล่าวถึงพระเจ้าเอกทัศทรงสร่งสนานที่ตั้งไม้มะเดื่อ และกรมขุนพรพินิตก็มีพระนามปรากฏว่า เจ้าฟ้าดอกมะเดื่อซึ่งเป็นกรมขุนพรพินิตดังที่

ปรากฏในประชุมคำให้การฯ หน้า ๔๙๑ เรื่องนี้
หวังว่าจะมีท่านผู้รู้ช่วยให้ความกระจ่างใน
โอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายและเพื่อ
การนำไปใช้ประโยชน์ โดยบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ควรมีโครงการจัดพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเล่มนี้
เพื่อแจกจ่ายไปตามมหาวิทยาลัยและ
สถาบันการศึกษาอื่นๆ ในขณะเดียวกัน
มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ควร
สรุปประเด็นจากงานวิจัยนี้แล้วนำไปสอน ไป

แจกจ่ายให้นิสิตและผู้เกี่ยวข้อง ให้ได้ทราบ
และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการวิจัยให้หัวข้อที่เกี่ยวข้อง

กับการศึกษาวิเคราะห์พงศาวดารชุดที่บันทึก
โดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพในเชิงปรัชญา
และหัวข้อประเด็นเกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์
เนื้อหาสาระของจดหมายเหตุของหลวง
จินดาสนิทกิจ(ละม้าย ธนะศิริ)ในเชิงปรัชญา
เป็นต้น

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงวัด

ประดูทรงธรรม, คำให้การขุนหลวงหาวัด. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : พงษ์วรินทร์การ
พิมพ์ จำกัด. ๑๕๕๓.

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เอกสารทุติยภูมิ

กรมหมื่นพิชิต ปรีชากร, “ธรรมสารวินิจฉัยว่ายุติธรรมเป็นอย่างไรและกฎหมายคืออะไร,” ใน
เอกสารประกอบการศึกษาวิชานิติปรัชญา ชั้นปริญญาตรี ภาคสอง : บทนำทาง
ประวัติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๒๖.

สุรพล สุยะพรหม. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเมืองกับการปกครองของไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เดช วุฒิสงห์ชัย. หลักวิชาชีพนักกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์ การพิมพ์,
๒๕๒๖.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. “ความยุติธรรม,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙.

ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง: คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม, คำให้การขุนหลวงหาวัด. กรุงเทพฯ : พงษ์วินทร์การพิมพ์ จำกัด., ๒๕๕๓.

ประสิทธิ์ โสวิไลกุล. เหลียวหลังแลดูกฎหมายและความยุติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๐.

